

Motion till riksdagen 2021/22:4211

av **Camilla Hansén m.fl. (MP)**

Bistånd för klimat och rättvisa

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta med hög ambition i biståndet och att nivån är minst en procent av BNI och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka Sveriges internationella engagemang gällande fred och förebyggande av konflikter, och som en del i detta skärpa regler för kontroll av vapenexport i Sverige och i EU, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ökat klimatstöd till fattigare länder, t.ex. genom en internationell skatt på finansiella transaktioner och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om klimaträttvisa och att de länder som har orsakat klimatförändringarna genom årtionden av höga utsläpp tar ekonomiskt ansvar för att ersätta de förluster och skador som drabbar mindre utvecklade länder och för att finansiera de åtgärder som krävs för att fattiga länder ska kunna minska sina utsläpp, binda mer kol och anpassa samhället till ett förändrat klimat, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den internationella humanitära hjälpen till människor i nöd utökas och för att stärka kapaciteten att ge snabba insatser i krisläge och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska fortsätta driva på i det internationella samarbetet för att vaccin ska finnas och vara tillgängligt för alla, och att rika länder ska öka sitt bidrag till Covax, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka stödet till fattiga länder där effekterna av covid-19 har drabbat samhället och utsatta människor hårdast, för att motverka effekterna av pandemin, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bedriva en samstämmig politik som främjar kvinnors, hbtqi-personers, barns, minoriteters och urfolks rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta driva en feministisk utrikespolitik som sätter fokus på kvinnors rättigheter, politiskt deltagande, ekonomisk egenmakt, inflytande i fredsarbete, frihet från våld samt rätten till reproduktiv hälsa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja och skydda MR-försvare, aktivister, kulturarbetare och journalister samt klimat- och kvinnorrättsaktivister och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det humanitära biståndet till Afghanistan i första hand bör fokusera på människors, särskilt kvinnors och barns, rätt och möjlighet till utbildning, arbete och demokratiskt deltagande i samhället och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydd av civilsamhället och hållbar utveckling baserad på det lokala och civila samhällets grundläggande behov sätts i fokus för ett utvidgat bistånd till Afghanistan och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsättningsvis bör föra en aktiv urfolkspolitik inom det internationella området och ta ansvar för urfolks rättigheter till självbestämmande, mark och land, däribland bevarandet av traditionell kunskap och biologisk mångfald, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att biståndet utgår från lokala behov, skapar arbeten på plats samt är miljö- och klimatmässigt hållbart, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd inom jordbrukssektorn ska ha särskilt fokus på småskaliga jordbruk, kvinnliga jordbrukare och klimat- och miljöanpassning av jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för alla människors rätt till hälsosam och kulturellt lämplig mat producerad med ekologiskt hållbara metoder och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på inom EU för att avveckla subventioner för industriella icke-ekologiska jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja människors rätt till direkt och demokratisk kontroll över de mest nödvändiga resurserna i vårt samhälle, däribland rätten till mat, vatten och bostad, och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett ramverk som aktivt motarbetar s.k. landgrabbing samt hänsynslös exploatering av land, vatten och minoritetsgrupper både av företag i Sverige, EU och internationellt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas tydliga krav på transparens och mekanismer för att kräva ut ansvar när näringslivet inte lever upp till miljö och mänskliga rättigheter, t.ex. genom att utvärdera varje företag

- som får statliga exportkrediter enligt kriterier för miljö och mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa skarpare krav och villkor i Sveriges och EU:s utrikes- och handelspolitik för att driva på det globala klimatarbetet, bevara biologisk mångfald, främja demokrati och mänskliga rättigheter, stärka djurskyddet och minska de globala klyftorna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att internationella institutioner som IMF och Världsbanken får uppdaterade regler rörande lån till utvecklingsländer för att stärka styrningen mot hållbarhet utifrån ett ekonomiskt perspektiv och klimat-, miljö- och samhällsperspektiv och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU:s handelsavtal omarbetas för att främja utvecklingsländernas möjligheter att utvinna och bearbeta råvaror så att det gynnar en ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling lokalt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå före i frågan om ett globalt bindande regelverk för företags ansvar gällande miljö och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i relation till arbetet med elektrifiering i Sverige och EU skärpa regelverket för uppföljning och kontroll gällande importerade råvaror och produkter för att minimera sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser i produktionslandet och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge relevanta myndigheter i uppdrag att i sin utländska verksamhet ta större hänsyn särskilt till konsekvenserna för vatten-, energi- och livsmedelssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge statligt ägda bolag i uppdrag att i sin utländska verksamhet ta större hänsyn särskilt till konsekvenserna för vatten-, energi- och livsmedelssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa skatteparadis och kapital- och skatteflykt från fattiga länder och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli lättare att följa upp och jämföra vad gäller olika länders sätt att redovisa skatter och göra det svårare att fuska, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Grön politik för en levande och rättvis planet

Det är nu två decennier sedan en enig riksdag antog Sveriges politik för global utveckling (PGU). Syftet var att PGU skulle fungera som ett verktyg för att effektivisera det gemensamma arbetet mot de globala målen och Agenda 2030 som FN antog i 2015. Kärnan i PGU är att säkerställa att politiska beslut som fattas i Sverige bidrar till en rättvis och hållbar global utveckling, och att identifiera och minimera risken för att regeringens arbete inom olika områden motverkar varandra.

Vår värld är full av möjligheter och utmaningar. Allt fler människor manifesterar krav på frihet och demokrati och det finns en allt större medvetenhet om att kvinnors frigörelse och rättigheter driver samhällsutvecklingen framåt. Samtidigt finns det djupa orättvisor inom och mellan länder. Snabb tillväxt ger inte per automatik arbetstillfällen och de sociala och ekonomiska klyftorna ökar.

Stora delar av industriproduktionen har flyttat till utvecklingsländer, vilket möjliggjort ett ekonomisk lyft för många delar av världen. Samtidigt pågår ett ”race to the bottom” där investerare och företag lockas med villkor som inte tar tillräcklig hänsyn till människors rättigheter och till miljön. Näringslivets agenda för socialt ansvar har utvecklats, men bygger på frivillighet och saknar mekanismer för transparens och ansvarsutkrävande.

Klimatkrisen är vår tids stora ödesfråga och kräver kraftfull klimatpolitik och globalt samarbete. På en begränsad planet kan inte en växande befolkning förbruka naturresurser och belasta miljön på samma sätt som människor i rika länder har gjort hittills. Större påfrestningar på miljön, tillsammans med konkurrensen om mark, vatten och andra resurser, ökar sociala spänningar och kan bidra till konflikter både inom och mellan länder. Det konventionella säkerhetstänkandet måste därför utvecklas.

En grön politik förvaltar de globala gemensamma nyttigheterna som råvaror, energi, livsmedelsförsörjning och vatten. En grön samstämmig politik har fokus på att säkra miljön och hejda klimatförändringarna. Den bidrar till rättvis handel och finansiell stabilitet utan illegala finansiella flöden, skatteflykt och korruption. Den stödjer tekniska och sociala innovationer med utgångspunkt i principer om hållbarhet, mänskliga rättigheter, transparens och ansvarsutkrävande. Stor vikt måste läggas vid fördelningssystem och sociala trygghetssystem. Sverige ska ha ett generöst bistånd för att bidra till att nå de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 och motverka fattigdom i alla dess former.

Viktiga steg har tagits med MP i regering – men mer behövs

Miljöpartiet har länge drivit att Sveriges bistånd ska uppgå till minst en procent av bruttonationalinkomsten (BNI). Med MP i regering har målet förverkligats och Sveriges bistånd är mer än en procent av BNI. Hösten 2021 har Miljöpartiets biståndminister i regeringen kunnat presentera den största biståndsbudgeten någonsin, med stora satsningar på fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter och sexuell och reproduktiv hälsa (SRHR), konfliktförebyggande insatser samt klimat och miljö. Viktiga initiativ har också tagits för att stärka arbetet med att förebygga krig och konflikter som en del i hela utvecklingssamarbetet. Redan hösten 2014 säkerställde Miljöpartiet att konfliktperspektivet lades till i Sidas uppdrag. Sverige har nu en ny biståndsstrategi för 2021–2025 med fokus på att förbättra förmåga att ge skydd och hjälp för krisdrabbade människor och öka kapaciteten och effektiviteten i det humanitära systemet utifrån perspektiven jämställdhet, konflikt och miljö och klimat.

Med det nya policyramverket¹ är svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd har regeringen lagt fast riktlinjerna för svenskt internationellt bistånd, utifrån målet om att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Policyramverket förhåller sig till Agenda 2030-åtaganden om utvecklingsfinansiering och Parisavtalet. Regeringens mål är att biståndet ska uppnå till

¹ Handlingsplan Agenda 2030, sid 12–13.

minst 1 procent av bruttonationalinkomsten. Principerna om bistånds- och utvecklings-effektivitet är centrala för svenskt utvecklingssamarbete.

Miljöpartiet kommer i regering fortsätta verka för hållbart jordbruk och fiske vid utformningen av EU:s gemensamma politik på dessa områden.

Med Miljöpartiet i regering har det internationella arbetet med fackliga rättigheter och mänskliga rättigheter i arbetslivet har stärkts och fördjupats. Ett svenskt Institut för mänskliga rättigheter kommer att inrättas 2022, och kommer att granska hur Sverige respekterar de mänskliga rättigheterna.

Fred, demokrati och global rättvisa

Ekonomisk och social utveckling har banat väg för demokratisering i stora delar av världen. Folkliga protester och politisk organisering har vält diktaturer på ända och fördjupat tron på medborgarskap och demokrati, men demokratisk utveckling är inte linjär och den tar tid. Det visar inte minst den senaste utvecklingen med krig, oroligheter och naturkatastrofer i många delar av världen. Miljöpartiet vill att Sverige ska ge långsiktigt stöd till både regeringars och civilsamhällens strävan att på ett fredligt sätt säkerställa att demokratier konsolideras.

Miljöpartiets övertygelse är att en deltagande demokrati både förutsätter och föder ansvarstagande och engagemang hos varje medborgare. Fortfarande har dock män bättre förutsättningar än kvinnor att göra verklighet av sina tankar inom politiken. I många länder fattas allt fler beslut utan demokratisk kontroll. När gränserna för marknader monteras ned minskas folkvaldas och regeringars möjlighet att styra utvecklingen. Resultatet blir att allt färre känner tilltro till politiken och till sina egna möjligheter att kunna påverka. Världens stora, unga befolkning och barn får inte alltid likvärdiga möjligheter att göra sina röster hörda. Det är en diskriminering som kostar världens samhällen viktiga erfarenheter och idéer.

Civil olydnad är en naturlig del av demokratin så länge principerna följs om icke-våld, öppenhet, strävan efter dialog och beredskap att ta sitt straff. Det finns flera exempel i historien på att civil olydnad har stärkt folkstyret, gett kvinnor rösträtt och folk självständighet. Ett livaktigt civilsamhälle är en grundsten för och en måttstock på hur väl demokratin fungerar. Frivilligorganisationerna kanaliserar röster underifrån och fungerar som kontrollmekanism gentemot staten och ekonomiska makthavare. I många länder har frivilligorganisationerna genom ett långt och envist arbete lyckats förändra både samhällsstrukturer och det juridiska systemet. I andra länder, där det civila samhället ännu har begränsade möjligheter att verka, måste skyddet för människor som försvarar demokrati och mänskliga rättigheter stärkas.

Runtom i världen kämpar människor oförtrutet för sina medborgerliga och politiska rättigheter, mot regimer som brutalt slår ner deras kamp, i länder där risken för väpnad konflikt är stor. Sverige ska driva på för skärpta regler för kontroll av vapenexport i Sverige och i EU för att svenska och europeiska vapen inte ska hamna i konflikter där mänskliga rättigheter kränks. Sverige ska stödja och skydda MR-försvare, aktivister, kulturarbetare och journalister både i deras hemländer och då de tvingas på flykt. Sverige ska också stödja de som enträget utkräver de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som utgör en grund för fattigdomsbekämpning och utveckling.

Mänskliga rättigheter ska gälla alla människor, på alla platser i världen

Mänskliga rättigheter är universella, likvärdiga och odelbara, och har fastslagits i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i de två huvudkonventionerna om medborgerliga och politiska respektive ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Dessa rättigheter är också ömsesidigt förstärkande. Mänskliga rättigheter och folkrätten ligger till grund för svensk utrikespolitik. För att uppnå de mänskliga rättigheternas syfte – att säkerställa varje människas möjlighet att leva ett liv i värdighet – måste alla rättigheter ges samma prioritet.

En grön och feministisk utrikespolitik är en aktiv utrikespolitik som tar sin utgångspunkt i mänskliga rättigheter och naturens gränser. Sveriges bistånd ska vara hållbart och skapa förutsättningar för fattiga människor att leva bättre liv. Vi ska driva på och gå före för att möta klimatkrisen, utrota fattigdom och stärka freden i världen.

Idag ökar hoten och kränkningarna av demokratiska och mänskliga rättigheter i en rad länder i världen. I takt med att klimatet förändras ökar också spänningar och konflikter som handlar om tillgång till vatten, mat och odlingsbar mark. Sverige ska förvalta det förtroende vi har för att driva på för fred och demokrati.

Rätten att bestämma över sin egen sexualitet och reproduktion är grundläggande för alla människor. I utvecklingsländer är sexuell och reproduktiv ohälsa ett av de vanligaste hälsoproblemen för kvinnor i åldrarna 15–44 år. I många länder kan en graviditet, osäker abort, förlösning och skadliga sedvänjor, såsom kvinnlig könsstympning, innebära direkt livsfara. Sverige har i många år varit drivande när det gäller att lyfta fram frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män.

Runtom i världen förföljs, trakasseras och diskrimineras människor enbart på grund av sin sexuella läggning eller sin könsidentitet. Diskriminering leder till att hbtqi-personer fängslas, torteras och mördas. I ett 70-tal länder är samkönade relationer helt förbjudna. Arbetet för hbtqi-personers rättigheter är motströmsfrågor och det krävs ett stort mått av engagemang och lyhördhet för att få de ska få genomslagskraft i olika sammanhang.

Ursprungsfolk runtom i världen lever fortfarande under svåra förhållanden på grund av staters ovilja att erkänna och stödja deras mänskliga rättigheter. De diskrimineras och fördrivs från sina marker på grund av väpnade konflikter eller ekonomiska intressen. Sverige har fått internationell kritik för att inte ha ratificerat ILO:s konvention 169 om urfolks rättigheter, och FN:s råd för mänskliga rättigheter har kommit med ett stort antal rekommendationer som Sverige ännu inte hört sammat. Miljöpartiet menar att rätten till den egna kulturella identiteten är grundläggande i länder med olika befolkningsgrupper och att skydda nationella minoriteter och urfolks rättigheter samt att främja deras deltagande och användande av kunskap i klimatkampen är grundläggande för en hållbar utveckling. Det visar inte minst den senaste rapporten från IPBES som visar att trenden av ekologisk utarmning och förlust av biologisk mångfald i genomsnitt har varit lindrigare i områden som förvaltas av urfolk eller lokalsamhällen. Vi menar därför att Sverige bör ratificera ILO:s konvention 169 och ha en aktiv politik för att stärka urfolks rättigheter.

På samma sätt måste Sverige fortsatt stödja de som långsiktigt arbetar för att förändra de normer och strukturer som hindrar barns, kvinnors, minoriteters och hbtqi-personers rättigheter, och verka för att stärka dessa gruppers rättigheter och livsvillkor. Det ska ske genom en samstämmig politik och såväl bilateralt som multilateralt utvecklingsarbete.

Kvinnors och flickors rättigheter ska stärkas

Jämställdhet är nyckeln till hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning. Idag begränsas och hotas kvinnors och flickors rättigheter i stora delar av världen. Dessutom drabbas de särskilt hårt av klimatförändringar och av konflikter. Kvinnors och flickors rätt att bestämma över sina egna kroppar försvåras ofta av ojämlika maktförhållanden mellan könen. I konflikt-, postkonflikt- och krissituationer ökar antalet övergrepp markant och är dessutom systematiska.

För att vända utvecklingen krävs modiga insatser. Med feministisk utrikespolitik för fred, rättvisa och klimat kan Sverige bidra till att förbättra livet för miljoner kvinnor i utsatta länder. Ett viktigt exempel var Sveriges mobilisering för kvinnors rätt och möjlighet att bestämma över sin egen kropp i kampanjerna #shedecides #womensrights.

Med Miljöpartiet i regeringen har budgeten för klimat och bistånd höjts, vilket gynnar kvinnor i fattiga länder. Dessutom har vi bidragit till att det nu finns mer resurser än någonsin för kvinnors och flickors mänskliga rättigheter samt drivit på för ett jämställdhetsfokus inom bl.a. handelspolitiken. Men än finns det arbete kvar att göra. Sverige ska fortsätta att driva en feministisk utrikespolitik som sätter fokus på kvinnors rättigheter, politiskt deltagande, ekonomisk egenmakt, inflytande i fredsarbete, frihet från våld samt rätten till reproduktiv hälsa. Respekten för kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter behöver öka. Fler kvinnor ska vara med och fatta de viktiga besluten.

Humanitär hjälp för att rädda liv och stöd för att bygga varaktig fred

Över 50 väpnade konflikter pågår just nu i världen, främst i Mellanöstern och i Afrika. Pandemin har hindrat fredsarbetet och försvårat möjligheten till dialog mellan olika parter i konflikterna. Några av konflikterna är särskilt grymma:

I Afghanistan har fyra decennier av väpnad konflikt raserat ekonomi och infrastruktur, över 11 miljoner människor saknar tillräckligt med mat, och talibanernas maktövertagande hotar grundläggande mänskliga rättigheter för kvinnor, journalister, kulturarbetare och oppositionella. Det humanitära biståndet till Afghanistan bör i första hand fokusera på människors, särskilt kvinnor och barn, rätt och möjlighet till utbildning, arbete och demokratiskt deltagande i samhället. Grundläggande behov i det lokala civilsamhället behöver säkerställas, så som tillgång till rent vatten, mat, sanitet, hälsa, utbildning, bostäder och trygghet.

I Demokratiska Republiken Kongo gör väpnade konflikter, korrupktion och fattigdom befolkningen sårbar. Över 20 miljoner människor är beroende av humanitärt stöd, 5 miljoner är på flykt och utöver covid har landet drabbats av epidemier som ebola. Jemen är ett av världens fattigaste länder och mer än två tredjedelar av landets befolkning är beroende av humanitärt stöd för att överleva. Var tionde minut dör ett barn i Jemen. Det brutala kriget och blockerade gränser och hamnar skapar enormt lidande för civilbefolkningen.

I Mali har våldet ökat trots fredsavtalet 2015 och hjälporganisationer har tvingats dra sig tillbaka för att skydda sin personal. Det råder brist på mat, skolor har stängt och människor förlorat sina hem. Över 4 miljoner människor är beroende av humanitärt stöd.

I Myanmar pågår en stor flyktingkris där över 700 000 människor har flytt till grannlandet Bangladesh efter strider där civila dödas och torterats. Över 860 000 flyktingar tros vara kvar i Myanmar men hjälporganisationer har mycket svårt att nå

fram. Somalia blir sakta mer stabilt efter över 25 års inbördeskrig, men konflikter pågår och styret är inte stabilt. Undernäring, hög mödra- och barnadödlighet, svåra utbrott av mässling och kolera liksom återkommande torka och översvämningar slår hårt mot befolkningen.

I Sydsudan har inbördeskriget gjort att ekonomin kollapsat. I krigets spår sker övergrepp som massvåldtäkter och massakrer på civila. Bönder varken kunnat så eller skörda och akut matbrist råder på många håll. Mer än halva landets befolkning behöver humanitärt stöd och över 4 miljoner är på flykt.

I Syrien har 10 år av krig lett till att över halva befolkningen tvingats lämna sin hem, 13 miljoner har behov av humanitärt stöd och det råder brist på mat, vatten, sjukvård och tillgång till skola.

Tchad är ett av världens fattigaste länder och 9 av 10 lever under fattigdomsgränsen. Den väpnade gruppen Boko Haram är aktiva i området och striderna driver människor från sina hem och trasar sönder ekonomin. Klimatförändringarna syns i ökenspridning och den livsviktiga Tchad-sjön krymper. Flyktingar från grannländerna skapar ytterligare tryck och totalt är över 5 miljoner i behov av humanitärt stöd.

Fredliga och inkluderande samhället är ett av de globala målen i Agenda 2030. För en varaktig fred krävs fredsavtal där mänskliga rättigheter respekteras och som ger människor hopp om framtiden. Sverige har haft en viktig roll i internationellt fredsarbete och ska fortsätta att aktivt delta och driva på, inte minst ska Sverige stå upp särskilt för frågor som rör kvinnor och minoriteter i fredsarbetet. Det humanitära biståndet bör därför i första hand fokusera på människors, framförallt kvinnor och barn, möjlighet och rätt till utbildning och arbete samt att skydda civilsamhällets deltagande i samhället.

Samarbete för vaccin mot covid-19

Det råder en stor ojämlikhet i världen när det gäller tillgång till vaccin mot covid-19. När 60 % av befolkningen i Europa och USA fått sin första spruta är motsvarande siffra 2 % i Afrika. Hur vi agerar idag för att komma till bukt med den ojämlika tillgången till vaccin globalt får konsekvenser långt bortom hälsoområdet. Ojämlikheten leder även till skillnader i hur snabbt ekonomier kommer på fötter igen. Det är avgörande för den globala handeln att ekonomierna återhämtar sig.

I en stor del av världen befinner sig människor fortfarande mitt i en pandemi som förvärras av nya virusvarianter som kan medföra allvarliga hälsokonsekvenser. För att nå ett slut på pandemin behöver vaccin mot covid-19 komma hela världen till del. Vi har ett ansvar att agera i solidaritet med utvecklingsländer som inte kunnat köpa egna doser. Genom att använda svenskt bistånd för att främja vaccintillgång för alla kan vi minska död och lidande och få fart på skolorna, ekonomierna och sjukvården globalt.

Sverige är redan idag världens största biståndsgivare till vaccinsamarbetet Covax sett till befolkningsmängd. Vi vill fortsätta samarbeta internationellt för att vaccin ska finnas för alla samt verka för att även andra rika länder ökar sitt bidrag. Coronapandemin har visat att det är avgörande att den internationella humanitära hjälpen till människor i nöd utökas för att stärka kapaciteten att ge snabba insatser även i liknande krislägen i framtiden. Ingen är säker från pandemin förrän alla är säkra.

Minska fattigdom och skydda känsliga naturområden

Världens resurser är orättvist fördelade. Även klimatförändringarna drabbar orättvist, och de allra fattigaste drabbas hårdast. Därför vill Miljöpartiet öka stödet till de länder som är mest utsatta för klimatförändringar och se till att svenskt bistånd skapar förutsättningar för fattiga människor att få bättre liv.

Vi vill att biståndet ska göra skillnad, både nu och på lång sikt. Biståndet ska ge stabila förutsättningar och effektivitet samtidigt som det utgår från de lokala behoven på plats och är miljö- och klimatomständigt hållbart. Biståndet ska minska fattigdom.

Sverige har, och ska fortsätta ta, en ledarroll för att lösa den globala klimatkrisen. Det gör vi genom att leva upp till våra egna klimatlöften och nå nollutsläpp senast år 2035, men också genom att hjälpa andra länder att klara klimatomställningen. Sverige ska hjälpa länder att skydda känsliga områden mot exploatering av olja och fossilgas, och verka för globalt förbud mot subventioner av fossila bränslen. Miljöpartiet vill betona betydelsen av att inkludera en analys av ekonomiska, sociala och kulturella faktorer för fattigdomsbekämpning även i klimatkampen. Detta är avgörande för att säkerställa att t.ex. subventioner till förmån för klimatet även innefattar andra alternativ eller lösningar för exempelvis transport eller infrastruktur.

Klimaträttvisa och klimatinvesteringar

Klimatkrisen är vår tids största rättvisefråga. Vi måste stoppa fortsatta klimatförändringar, klara anpassningen till den klimatpåverkan som är ofrånkomlig och säkra alla människors rätt till utveckling. Det råder idag en skriande brist på rika länder som visar ledarskap och ansvar i klimatpolitiken. Sverige kan, genom sitt förtroende hos utvecklingsländerna, bryta den misstro som låser de internationella klimatförhandlingarna. Klimatförändringarna slår hårdast mot dem som bidragit minst till utsläppen av växthusgaser. Värst drabbas de fattigaste, och av dem är den stora majoriteten kvinnor. Med fler naturkatastrofer ökar deras sårbarhet ännu mer.

De länder som har svarat för merparten av utsläppen och kunnat bygga upp sitt välstånd med billig olja och kol har ett ansvar att hjälpa andra länder. Denna insikt kommer till uttryck i termer som klimaträttvisa. FN:s klimatkonvention och överenskommelserna inom klimatförhandlingarna bygger på denna princip.

Stockholm Environment Institute visar i en modell hur vi kan anta klimatkrisen och samtidigt slå vakt om de fattigas rätt till utveckling. Modellen baseras på ländernas historiska ansvar och deras ekonomiska förmåga att bidra, men undantar alla som lever på mindre än 20 US-dollar per dag, oavsett var de bor i världen. Detta är en bra utgångspunkt.

De rika länderna har lovat att överföra 100 miljarder US-dollar per år för klimatarbete från 2020. Beloppet ligger långt under vad de flesta anser kommer att behövas.

Klimatinvesteringar bör ske utan att vi kräver kompensation i form av mer eller mindre fiktiva utsläppsrätter. Finansieringen ska utgöras av nya medel, utöver en bibehållen biståndsnivå, i enlighet med våra åtaganden enligt FN:s klimatkonvention från 1992. I Sverige betyder det en satsning utöver den 1 procent av BNI som går till insatser för fattigdomsbekämpning och demokrati. Genom att öppet och tydligt redovisa vilka nya internationella klimatinsatser som görs minskar Sverige låsningarna i de internationella förhandlingarna.

Miljöpartiet ser gärna att klimatarbetet finansieras genom ”innovativa finansieringsmekanismer”, så länge dessa uppfyller rimliga kriterier. Exempel är globala skatter på

internationell sjöfart och flyg, eller finansiella transaktioner, där intäkterna helt eller delvis går till finansiering av klimatarbetet. Det är en fördel om finansieringen också i sig bidrar till klimatnytta. Sverige måste driva på för att höja EU:s ambitioner.

Medlen kan återföras till länder som har svårt att finansiera klimatåtgärder genom demokratiskt uppbyggda fonder, i huvudsak den FN-ledda gröna fonden. Det är viktigt att pengarna används på ett mål- och kostnadseffektivt sätt, samt passar in i mottagarländernas prioriteringar och utvecklingsstrategier.

Mänsklig säkerhet

Allt fler delar uppfattningen att de största hoten mot säkerheten i världen inte kan lösas med militära medel. Begreppet säkerhet bör därför ses över då staters säkerhet idag inte enbart handlar om militärt skydd. Territoriets säkerhet hamnar ibland i konflikt med människors säkerhet. Det är idag inte stater som krigar mot varandra, utan majoriteten av dagens väpnade konflikter är inomstatliga, där främst civilbefolkningen drabbas.

Mänsklig säkerhet handlar därför om att fokusera på människors skyddsbehov och möjlighet att utöva sina mänskliga rättigheter istället för att värna staters gränser. Det finns behov av att lyfta upp olika gruppers säkerhetshot, liksom säkerhetshot direkt riktat mot kvinnor. Vi vill se en politik som sätter mänsklig säkerhet före territoriell och som värnar ett fungerande samhälle även i krissituationer. Fred är inte bara målet utan även vägen dit.

Allt tyder på att klimatpåverkan och konflikter om naturresurser i framtiden i allt större utsträckning kommer att påverka både ekosystem och människor på ett påtagligt sätt. Förändringar i temperatur och nederbörd kommer att påverka områdets försörjningsförmåga så att de i praktiken blir helt obrukbara. Redan i dag har gränsen för var odling är möjlig förskjutits söderut i länderna söder om Sahara och brist på vintersis i bergskedjor leder till folkförflyttningar på grund av minskade mängder färskvatten. För att förebygga framtida resurskrig, massförflyttningar och nya etniska konflikter är det därför mycket angeläget att ansträngningar görs för att minska klimatförändringarna och ge stöd till klimatanpassning.

De humanitära behoven i världen ökar. Aldrig förr har så många människor varit på flykt som idag. Vi vill att Sverige ska vara ett humanitärt föredöme och aktivt bidra till att rädda liv och lindra nöd. Biståndet ska gå till utsatta människor som lever i fattigdom. Det ska aldrig finansiera militära insatser. Andelen av biståndet som går till kostnader för att ta emot flyktingar i Sverige ska minimeras.

Andra exempel på orsaker till migration är ökad miljöförstöring och utsläpp i vattendrag till följd av att utvecklingsländer producerar alltmer av västvärldens produkter, vilket bidrar till att vattenkvaliteten blir sämre för många i dessa länder. Dålig miljölagstiftning och efterlevnaden av de få lagar som finns gör att många städer och fabriker uppströms skickar orenat avfallsvatten ut i floder som är vattentäkt för miljonstäder nedströms. En ofta förbisedd orsak till migration är dåligt genomtänkta utvecklingsprojekt, exempelvis dammbyggen med ett genomsnitt på 44 000 tvångsförflyttade per damm. Om de rika länderna tog ansvar att ta emot miljö- och klimatflyktingar i förhållande till de egna utsläppen skulle länder som i dag inte tar emot många migranter i framtiden tvingas att göra det.

Hållbar utveckling

Alla människor har rätt att leva ett gott liv, nu och i framtiden, i Sverige och i andra länder. Miljöbelastningen måste hållas inom planetens gränser och finansieringen fördelas rättvist, inom och mellan länder. Ingen generation ska leva på kommande generationers bekostnad.

En hållbar global utveckling har ekologiska, sociala och ekonomiska dimensioner. Alla tre måste respekteras. Fungerande ekosystem är grunden för liv, och därmed också för ekonomin och sociala värden.

De världsdelar vars resursförbrukning svarat för merparten av problemen måste också komma med flertalet av lösningarna. Vi måste främja den innovation av och handel med grön teknik som växer fram i de nya ekonomierna och investera i framväxten av innovativa finansieringsmekanismer som kan finansiera en hållbar utveckling. I takt med att produktions- och konsumtionsmönster förändras belastas miljön mer, vilket leder till att utvecklingsländer också förväntas ta ett större ansvar för klimatåtgärder. De rika länderna har ett ansvar att bistå med ren teknik och kunnande.

Rätt till mat

Var man än bor i världen ska man ha rätt att få äta sig mätt, att utbilda sig och ha samma möjligheter och chanser i livet oberoende av könsidentitet och uttryck, ras, etnicitet, sexuell läggning eller ekonomiska förutsättningar. 2015 antog FN en historisk resolution med 17 globala mål för en bättre värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agendan innebär att alla medlemsländer har förbundit sig att tillsammans uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling.

Hungern i världen har ökat sedan 2014 (för första gången på 18 år) och vi står nu i coronapandemin inför den potentiellt värsta hungerkatastrofen på 50 år. Det globala delhållbarhetsmålet 2.1 anger att vi senast 2030 ska ha avskaffat hunger och kunna garantera alla människor tillgång till tillräckligt med näringsriktig mat året om. Om inte mer görs för att stoppa hungern kommer vi inte nå det målet. Enligt Food and Agriculture Organisation (FAO) levde en fjärdedel av världens befolkning, motsvarande två miljarder människor, med en osäker tillgång till mat under 2019. Över hälften av dessa bor i Asien och drygt en tredjedel bor i Afrika.

En överväldigande majoritet av världens fattiga lever på landsbygden och livnär sig på jordbruk. Trots detta går idag endast en liten del av internationellt bistånd till jordbruksutveckling och livsmedelsproduktion. Samtidigt som världen nu potentiellt står inför den värsta hungerkrisen på 50 år går bara 0,03 procent av svenskt bistånd till livsmedelsproduktion. Sverige bör fördubbla biståndet till bönder och jordbruk, och framförallt småskaligt sådant, till minst 5 procent av den totala biståndsbudgeten samt verka inom EU och FN för att övriga biståndsgivare följer Sveriges exempel.

Rätt till mat betyder inte rätt att plundra naturresurser

Idag produceras tillräckligt med livsmedel globalt för att alla skulle kunna äta sig mätta men distributionen av mat sker inte rättvist. En ojämn fördelning gör att omkring 800 miljoner människor är kroniskt undernärda.

Det är en myt att ekologisk produktion inte skulle räcka för att föda världsbefolkningen – det är snarare så att vi måste värna mark och ekosystemtjänster som bidrar till produktiviteten. Om de som äter mycket animalisk mat skulle äta mer vegetariskt skulle

mark frigöras, detta skulle bland annat kunna uppnås genom ekonomiska styrmedel och mer vegetariskt i offentliga kök. Idag sker också ett matsvinn globalt på omkring 20–25 procent av de livsmedel som produceras.

På motsvarande sätt behöver vi vårda och inte plundra världens fiskeresurser. Fred, rättvisa och jämställdhet bidrar till en effektivare livsmedelsproduktion. Vi vill öka det bilaterala stödet och inom EU och andra fora verka för en ökning av det multilaterala stödet till utveckling av ekologiskt jordbruk, i synnerhet det småskaliga jordbruket i Afrika söder om Sahara.

Om marken ska räcka till både mat och energi utan att hota den biologiska mångfalden, måste den användas mer effektivt. Det monokulturella jordbruket står för stora klimatutsläpp, bl.a. på grund av den konstgödsel som måste tillföras för att jorden utarmas på näringsämnen som den specifika grödan kräver. Dessutom påverkar det den ekologiska mångfalden eftersom att andra arter betraktas som ogräs och tas bort. Samtidigt är jordbruksinvesteringar ett viktigt led i att motverka fattigdom. FAO rekommenderar därför långsiktiga investeringar i speciellt småskaligt jordbruk då det har visats särskilt effektivt i att bekämpa fattigdom jämfört med satsningar på andra områden.

Småskaliga kvinnliga bönder bygger stark lokal matförsörjning

Småbrukarrörelsen La Vía Campesina är en internationell rörelse som koordinerar organisationer av små och medelstora producenter, kvinnor från landsbygden, jordbruksarbetare och ursprungsbefolkningar från Amerika, Afrika, Asien och Europa. Rörelsen utgår från att hälsosam och kulturellt lämplig mat, producerad med ekologiskt hållbara metoder, är en okränkbar mänsklig rättighet. Maten och matförsörjningen ska finnas i händerna på producenter och konsumenter och inte styras av marknadskrafter och storföretag. Odlingsbar mark, eller andra naturresurser, hotas även av privata investerare eller stater på grund av orättfärdig handel med jordbruksmark sk landgrabbing. Detta är jordbruksmark som är avgörande för framförallt många småbönder. Sverige måste aktivt verka för en global lagstiftning som skyddar småbrukare och fattiga bönders intressen och rättigheter, och gör det enklare att kontrollera och följa upp på staters eller privata investerares investeringar i odlingsbar mark.

Sveriges bistånd bör främja möjligheterna för särskilt småbönder till direkt och demokratisk kontroll över lokala resurser och därmed rätten till att kunna producera sin egen mat lokalt istället för att förlita sig på livsmedel producerade av internationella företag. För att verkligen utrota hungern krävs det att vi främst fokuserar på att lyssna till behoven hos de som hungrar och förse dem med de resurser de behöver för att trygga sin egen matförsörjning. Det förutsätter att människor inte fråntas tillgången till land, rent vatten eller rätten att bevara, spara och plantera grödor som legat till grund för småbrukares matförsörjning i generationer.

Satsningarna ska riktas mot småskaliga bönder, framförallt kvinnor, inom hållbar matproduktion och jämställdhet. Kvinnor är överrepresenterade bland de som lever i fattigdom samtidigt som deras roll i matproduktion är avgörande, varför särskilt fokus bör ligga på dem. Hållbara jordbruksmetoder som agroforestry ger större skördar, mer näringsrik gröda, ökar den biologiska mångfalden och binder mer kol i jord och växter. Tillgången på mat blir bättre fördelad över året. Ökad inhemsk produktion av mat gör människor och nationer mindre sårbara. Ett hållbart jordbruk och en hållbar matproduktion handlar om att få ekonomin att gå ihop men också att människorna som producerar

maten lever och arbetar under schyssta villkor, samt att miljön, klimatet och ekosystemet inte tar skada.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald är, vid sidan av klimatet, förändrad markanvändning och kvävecykeln, ett av fyra områden där mänsklig påverkan bedöms överskrida planetära gränsvillkor. Bevarad biologisk mångfald är viktig för ekosystemens förmåga att återhämta sig från störningar såsom klimatförändringar och för att fortsatt kunna tillhandahålla livsnödvändiga ekosystemtjänster.

Avskogning och omvandling av naturskogar till skogsplantager, utvidgning och omvandling av jordbruket, fiske och föroreningar är orsaker till att biologisk mångfald går förlorad. En växande och allt rikare befolkning, samt behovet av att minska konsumtionen av fossila råvaror, kommer att öka trycket på markanvändning och hoten mot biologisk mångfald.

Konventionen om biologisk mångfald antogs vid FN:s toppmöte i Rio 1992 och följdes upp av Nagoyaprotokollet 2011. Det kommer att krävas stort ekonomiskt stöd för att hjälpa fattiga länder att klara av att genomföra protokollets krav på att bland annat skydda 17 procent av landområden och 10 procent av havsområden. Sverige bör motverka satsningar med betydande negativa konsekvenser för biologisk mångfald, både i det bilaterala och i det multilaterala utvecklingsarbetet.

EU har tagit fram hållbarhetskriterier för biodrivmedel. Dessa behöver skärpas och utvidgas till att också gälla fasta biobränslen. Det behövs också stöd till uppbyggnad av nationella institutioner för att värna biologisk mångfald i utvecklingsländer. Stödet till den ideella miljörörelsen är både kostnadseffektivt och verkningsfullt.

Världens skogar är också under press. Ökande konkurrens om biomassa för mat, foder, fiber och energi har bidragit till satsningar på storskaliga odlingar, ibland utan hänsyn till den bofasta befolkning som kan ha brukat jorden i generationer utan att ha formell äganderätt. Men investeringar i bioenergi i utvecklingsländer kan vara ett effektivt medel för att minska klimatpåverkan och bekämpa fattigdom. För att det ska bli möjligt krävs full respekt för miljölagstiftning och lagar som reglerar lokalsamhällets deltagande, stöd till den lokala skattebasen och att investeringarna genererar arbetstillfällen och stärker den lokala omställningen från fossilt till förnybart.

Ekonomisk utveckling och rättvisa

Den ekonomiska utvecklingen har lyft hundratals miljoner människor ur fattigdom, men den har också tårt på planetens tillgångar och skapat enorma utmaningar i form av klimatförändringar och miljöförstöring. De stora tillväxtekonomierna Brasilien, Kina och Indien har snart en större produktion än Kanada, USA och de större europeiska länderna tillsammans. En grön politik för global utveckling måste ge förutsättningar för hållbara och inkluderande ekonomiska tillväxtprocesser i utvecklingsländerna och den måste ha fokus på rättvisa spelregler på den globala marknaden.

Jakten på råvaror

Jakten på icke förnybara råvaror som olja, metall och mineraler leder till stor miljöbelastning. Jakten på fossila källor som olja och gas sker på allt mer desperata sätt. Att

bryta skiffergas genom att spruta ner kemikalier i grundvattenområden och utvinna olja och gas ur djuphavsbotten och i Arktis innebär oöverskådliga miljöhot. Dessa fossilbränslen är mer miljöförstörande än konventionella olje- och gasprodukter. Rovdriften riskerar att sätta hela vårt ekosystem ur balans. Råvaruanvändningen måste utgå från principer som hushållning, effektivisering och rättvisa. Det är viktigt att i ökad utsträckning sluta råvarornas kretslopp, genom ökad återvinning. För många utvecklingsländer har förekomsten av råvaror snarast varit en belastning, en källa till korruption och konflikter, i stället för till utveckling.

Den internationella handeln med konfliktmineraler, nödvändiga för bland annat elektrifieringen av Sverige och andra länder i EU, orsakar många övergrepp och så mycket lidande. I östra Demokratiska republiken Kongo återfinns 80 procent av jordens coltan. Landets rikedom har blivit dess förbannelse och en motor i en konflikt som skördat miljontals dödsoffer och påverkat en hel region. I konflikten utsätts kvinnor för systematiskt sexuellt våld och hela samhällen traumatiseras. En hel del görs för att få stora företag att efterfråga råvaror som är certifierade men det saknas en bindande lagstiftning. Även hanteringen av elektroniskt avfall och giftigt avfall är exempel på hur den hållbara utvecklingen i Sverige och övriga delar av EU har bidragit till förödande effekter för människor och natur. Två specifika exempel är de 20 000 ton giftigt avfall som det svenska företaget Boliden skickade till staden Arica i Chile utan att säkerställa att hantering av avfallet var möjligt. Vidare exempel är de stora mängder elektroniskt avfall från EU-länder som dumpas i bl.a. afrikanska eller asiatiska länder. Möjligheten att ställa företag till svars genom kontroll och uppföljning av produktionsleden är essentiellt för att särskilt elektrifieringen och den teknologiska utvecklingen inte ska fortgå på bekostnad av natur och människor i andra delar av världen. Sverige måste verka för en EU-lagstiftning och ett globalt certifieringssystem om konfliktmineraler. Det är avgörande att lagen innefattar mekanismer som säkrar transparens och ansvarsutkrävande, i enlighet med principen om att förorenaren ska betala.

Svenska företag är viktiga aktörer på världsmarknaden och har ett stort kunnande både som leverantörer till gruvindustrin och vid själva utvinningen. På hemmaplan har vi kommit långt på miljöområdet och socialt. Det är viktigt att vårt tekniska kunnande och processkunnande kan komma andra till del. Samtidigt är det viktigt att vi ställer om vårt tänkande mer till hushållning och effektivisering, i stället för att fokusera främst på utvinning. Sverige bör ställa krav på företag att redogöra konsekvensanalyser som identifierar och hanterar mål- och intressekonflikter, där konsekvenserna för fattiga människor av svensk politik analyseras med särskilt fokus på elektrifiering bör införas.

Inom EU förs det genom råvaruinitiativet en samordnad politik för att säkra EU:s tillgång till naturresurser, inte för fattigdomsbekämpning. Handels- och utvecklingspolitiken måste öka handlingsutrymmet för utvecklingsländerna och samtidigt säkra råvaror, förädlingen och jobben. Sverige ska också verka för ökad transparens och stödja initiativ som EITI (Extractive Industries Transparency Initiative).

Rätten till och ansvaret för gemensamma globala nyttigheter

Alla behöver vi vatten, energi och livsmedel. Ett av politikens viktigaste uppdrag är att trygga försörjningen av dessa grundläggande behov – både när övergripande politiska linjer utformas och i konkreta projekt. Insikten om att grundläggande säkerhet bygger på hanteringen av vatten, energi och livsmedel, kom till uttryck i diskussionen inför och under FN:s Rio + 20-konferens.

Vatten behövs för att producera mat och bioenergi. Energi används för att driva jordbruksmaskiner eller transportera mat. Mark och jordbruksprodukter används för att producera den nya tidens energi. När planetära gränsvillkor för utsläpp av växthusgaser överskrids, när vi lider förlust av biologisk mångfald och när kvävecykeln kommer ur balans, får det konsekvenser för både vatten, energi och livsmedel. Åtgärder för att trygga ett av dessa behov måste utformas så att det inte missgynnar de andra.

Miljöpartiet anser att Sverige ska verka för att multilaterala finansinstitutioner ska ta större hänsyn till samspelet mellan vatten, energi och mat vid policyutformning. Målkonflikter bör minimeras och synergier eftersträvas. Sverige bör också verka för motsvarande ordning i berörda politikområden inom EU. Regeringen bör ge relevanta myndigheter och statligt ägda bolag i uppdrag att särskilt i sin utländska verksamhet ta större hänsyn till konsekvenserna för vatten-, energi- och livsmedelssäkerhet.

Stoppa skatteflykt och skatteparadis

Enligt Global Financial Integrity (GFI) är utflödet av pengar i form av kapitalflykt från utvecklingsländerna flera gånger större än inflödet av biståndsmedel till samma länder. GFI uppskattar att det årliga genomsnittliga utflödet uppgår till ca 20 % av värdet av utvecklingsländernas totala handel med utvecklade ekonomier. Det är pengar som skulle kunna användas till att både bekämpa fattigdomen och hantera effekter av klimat- och finanskrisen. Runt en tredjedel av kapitalflykten handlar om pengar som kommer från kriminell verksamhet som drog-, människo- och vapenhandel. Kapitalflykten sker i stor utsträckning genom internationella företag som har verksamhet i utvecklingslandet. Flera av skatteparadisen finns i Europa, och EU har därmed ett särskilt stort ansvar för att ta itu med denna problematik.

De steg som hittills tagits av OECD, EU och G20-länderna är bra men inte tillräckliga. Miljöpartiet vill att Sverige aktivt ska söka allianser för arbete mot kapitalflykt. Statligt ägda bolag måste ges tydliga ägaranvisningar med en uppföljning som säkerställer att de inte bidrar till kapital- eller skatteflykt. I detta sammanhang behöver Sverige även driva på för att bredda EU:s lagstiftning för landsspecifik rapportering. Krav på sådan måste gälla alla branscher, inte enbart råvaruutvinnings- och skogsindustrin. För att kunna spåra och upptäcka företags skatteflykt krävs förutom uppgifter om betalningar till offentliga förvaltningar, även uppgifter om vinster, inköp, försäljningar, produktionsvolym, tillgångar och kostnader för arbetskraft.

Ett generellt problem för alla länder, men särskilt för låginkomstländer, är att expertis på att undvika skatter ofta återfinns i den privata sektorn, men kunskap för att bekämpa skatteflykt saknas inom den offentliga sektorn. Skatteverket bör få ökade resurser för att inom OECD och andra organ utveckla arbetet med att hindra skatteflykt från utvecklingsländerna. Sverige bör också kunna bistå utvecklingsländer med expertis. Sverige bör verka för ett automatiskt öppet informationsutbyte på multilateral nivå och att FN:s skattekommitté stärks. Informationsutbyte om kapitalflöden mellan länder måste göras till automatiska processer, som del av en internationell standard.

Ett fungerande skattesystem där både företag och människor gör rätt för sig är nödvändigt för att kunna bekämpa fattigdomen. Vi vill att det ska bli lättare att följa upp och jämföra olika länders sätt att redovisa skatter och göra det svårare att fuska. Vi vill att svenskt bistånd fortsätter att stärka fattiga länders förmåga att ta upp skatt.

Företag behöver ta större ansvar och kunna ställas till svars

Det rapporteras ofta om företag som bryter mot de mänskliga rättigheterna, som inte tar miljöhänsyn eller hänsyn till arbetstagarnas rättigheter. Det sker överallt i världen. För att sätta stopp för företag som agerar fel eller som missköter sig behövs det ett bindande globalt regelverk. Ett sådant skulle leda till en hållbar konkurrens och innebära att ”goda” bolag premieras. Det behövs ett minimiregelverk, med sanktioner, ett golv som inget företag i världen får lov att gå under. Utan ett bindande regelverk, kopplat till någon form av sanktioner, kan vi aldrig ställa företagen till ansvar för att de inte har upprätthållit respekten för miljö och de mänskliga rättigheterna.

Miljöpartiet anser att Sverige ska gå i bräschen för ett globalt bindande regelverk för företags ansvar, både vad gäller miljö samt mänskliga och fackliga rättigheter. Utöver detta vill vi också att det ska vara möjligt att ställa företag till ansvar med hjälp av skadeståndsrätten. Ett sådant exempel är den amerikanska lagstiftningen Alien Tort Claims Act (ATCT) som möjliggör skadeståndstalan för människorättsbrott som amerikanska företag och medborgare begått utanför landets gränser. Sverige har en skyldighet att utreda misstankar om svenska företags delaktighet i brott.

Fri och rättvis handel

Alla handelsrelationer ska ta hänsyn till miljö och mänskliga rättigheter. Sverige ska vara ett föregångsland för fri, rättvis och hållbar handel. Vi vill ta ansvar på hemmaplan genom att de inköp vi gör i kommuner och regioner är etiska och miljömärkta. Vi vill också stärka fattiga länders förutsättningar för rättvis handel.

EU-länderna har under senare år avskaffat många tidigare handelshinder. Samtidigt kvarstår subventioner till jordbruk, tullar och kvoter som bidrar till en orättvis världshandel och försämrade möjligheter till omställning. Det visar inte minst EU:s strafftullar på import av solpaneler. WTO:s ramverk för handel har inte utformats med hänsyn till utvecklingsländernas intressen eller miljöhänsyn, industritullarna är en av de stora stötestenarna. Förhandlingarna om de ekonomiska partnerskapsavtalen, EPA, mellan EU och AVS-länderna i Afrika, Västindien och Stilla Havet har fått kritik för att skapa ännu mer ojämliga konkurrensvillkor. Utvecklingsländerna ges inte möjlighet att skydda känsliga sektorer och begynnande industri. Sverige måste verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal också ska vara förenliga med gällande internationell rätt om mänskliga, sociala och arbetsmässiga rättigheter och säkerställer att miljöhänsyn tas.

Sverige och EU har ett ansvar att bidra till att regelverk för handel inte förvärrar situationen för fattiga, eller minskar det politiska handlingsutrymmet för utvecklingsländernas regeringar att självständigt utforma och driva sina utvecklingsstrategier. Vi ska också verka för att gynna utvecklingsländernas situation på vår egen marknad och på världsmarknaden. Att ha långsiktiga spelregler som gör svenska företag till föregångare inom områden som miljö och mänskliga rättigheter skapar möjligheter för både människor och miljö.

Hög tid att klimatanpassa internationella finansiella institutioner och att stärka social hållbarhet

Världsbanken och Internationella valutafonden (IMF) har stort inflytande över utvecklingen i världen. Institutionernas lösningar på ekonomiska problem har historiskt varit omfattande besparingsprogram i kombination med hårdare budgetregler, vilket har fått

svåra sociala konsekvenser. IMF och Världsbanken, liksom andra liknande internationella institutioner, behöver uppdatera regelverk och praxis rörande lån till utvecklingsländer för att stärka fokus på hållbarhet utifrån ett ekonomiskt, klimat-, och samhällsperspektiv. Reformeringen behöver omfatta både styrning och innehåll i den förändringsagenda som institutionerna driver.

Kritiken mot IMF:s politiska inriktning gentemot utvecklingsländerna har varit omfattande, inte minst bland många låg- och medelinkomstländer. Såväl folkrörelser som FN har påpekat att IMF:s åtstramningskrav förvärrat krisens effekter i ett flertal länder, och krav på mer flexibla villkor har också rests. I IMF:s program behöver större social hänsyn tas och större fokus behöver läggas vid jämställdhet. Fackliga rättigheter och avtal måste respekteras.

Det är viktigt att det finns en institution av IMF:s karaktär, men först när IMF:s maktstruktur demokratiseras och återspeglar dagens ekonomiska maktförhållanden kan en global finansiell arkitektur skapas. Små, kraftigt överrepresenterade länder behöver acceptera att minska sin röstmakt eller avstå representation i de beslutande organen. Länder som idag är underrepresenterade, dvs. oftast de länder som mottager lån, behöver få ökat inflytande i beslut. Ett första steg är att begränsa antalet ”europiska” stolar i styrelsen till två: en för EU som helhet och en för euroländerna.

Miljöpartiet anser att Sverige ska driva på för att de multilaterala utvecklingsbankernas utlåning till fossil energi ska upphöra. I stället bör energiutlåningen fokuseras på tillgång till förnybar energi för de 1–2 miljarder människor som saknar grundläggande energitjänster, elektrifiering samt energieffektivisering.

Oberoende utvärdering och uppföljning

En grön politik för global utveckling tydliggör för myndigheter, statliga bolag och andra aktörer vilket uppdrag de har inom ramen för PGU. Det krävs också oberoende och regelbundna utvärderingar i syfte att följa upp målen om en samstämmig politik.

OECD:s biståndskommitté DAC gör vart femte år en översyn över länders bistånd. Sverige har i de senaste rapporterna fått beröm och beskrivs som en global ledare som presterar ett ambitiöst, omfattande och målinriktat bistånd som också ger mätbara effekter. Sverige fortsätter vara ett av de mest generösa givarländerna i världen med det biståndsmål på 1 procent av BNI, något som Miljöpartiet har varit med att driva igenom. Mer specifikt visar OECD:s statistik för biståndsgivare från 2020 att Sverige toppar ligan med vårt 1,14 procent av BNI. Samtidigt är de rika länderna generellt långt ifrån att uppfylla åtagandet från FN om 0,7 procent av BNI och Sverige bör därför verka både inom EU och internationellt för att övriga givarländer ska följa Sveriges exempel och åtminstone uppfylla FN-åtagandet.

År 2016 inrättade regeringen även ett tilläggsdirektiv till expertgruppen för biståndsanalys (EBA), som tillsattes 2013 för att kontinuerligt utvärdera och analysera Sveriges internationella bistånd. Tilläggsdirektivet ger EBA bättre förutsättningar att bidra till ny kunskap, säkerställa att svenska biståndsmedel kommer till god nytta, samt stärka utvecklingssamarbetet.

En grön politik för global utveckling behöver påverka EU:s politik inom en rad olika områden. Vi lever i ett akut klimatnödläge med en accelererande minskning av biologisk mångfald, samtidigt som mänskliga rättigheter och demokratin utmanas och hotas av korruption, förtryck, våld och krig. Effekterna av klimatförändringarna kommer med all sannolikhet fortsätta att slå hårdast mot de länder och de grupper i samhället som redan

är mest utsatta. En hårdnande kamp om resurser i klimatförändringarnas spår kommer öka spänningarna mellan redan konkurrerande grupper och länder. Sverige bör, med sin erfarenhet av PGU, driva på EU för att nå i en riktning mot en samstämmig politik som tar hänsyn till fattiga människors perspektiv, rättigheter och en hållbar utveckling. Miljöpartiets grund är solidariteten med både människor och med planeten. Genom biståndet spelar Sverige en viktig roll globalt för minskad fattigdom, barns och kvinnors rättigheter, fred och en rättvis klimatomställning.

Camilla Hansén (MP)

Amanda Palmstierna (MP)

Emma Hult (MP)